

DOI: <https://doi.org/10.33731/32019.173816>

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВНЕСЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДО СТАТУТНОГО КАПІТАЛУ НАУКОВОГО ПАРКУ

Віталій Чернюк,

*керівник експертної групи з питань комунікацій
та стратегічного планування директорату інновацій
та трансферу технологій Міністерства
освіти і науки України*

Діюче законодавство України дозволяє закладам вищої освіти та науковим установам створювати інноваційні структури різних типів, включаючи наукові парки, шляхом передачі до статутного капіталу новостворених юридичних осіб своїх прав на використання таких об'єктів інтелектуальної власності. Не дивлячись на це, рівень діяльності та розвитку таких структур в Україні залишається незадовільним. Назріла необхідність внесення відповідних змін, в тому числі в частині правового регулювання інтелектуальної власності в наукових парках. У статті розкрито та проаналізовано проблеми внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу наукового парку, а також надано пропозиції щодо внесення змін до Закону України «Про наукові парки».

Ключові слова: інтелектуальна власність, статутний капітал, об'єкти права інтелектуальної власності, наукові парки, законодавство

Актуальність проблеми та її зв'язок з важливими науково-практичними завданнями. На сьогодні заклади вищої освіти та наукові установи, а також їх працівники не зацікавлені у діяльності наукових парків і співпраці з ними. Як наслідок, інтелектуальна власність, створена в Україні, передається за кордон, зокрема шляхом утворення інноваційних підприємств.

Для того щоб усунути такий наслідок, потрібно першочергово вирішити на рівні законодавства проблему, пов'язану з інтелектуальною власністю, яка вноситься до статутного капіталу наукового парку, так звана проблема формування статутного капіталу наукового парку.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми. Українські (П. Цибульов, В. Базилевич, О. Орлюк, Б. Падучак, О. Мельник, О. Підпригора, О. Бутнік-Сіверський, В. Соловійов, С. Глібоко та інші) та зарубіжні (Р. Каплан, Д. Нортон) науковці здійснюють постійний пошук теоретичних моделей і правових аспектів інтелектуальної власності, створення та функціонування інноваційних структур, зокрема й наукових парків.

На їхню думку, на сьогодні зростає роль інтелектуальної власності в контексті рушія економічного зростання. Однак, її місце та роль у формуванні статутного капіталу інноваційних структур у вітчизняній науці та на рівні законодавства досі не визначено.

Метою статті є визначення правових аспектів внесення об'єктів права інтелектуальної власності до статутного капіталу наукового парку та надання пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проявами проблеми внесення інтелектуальної власності до статутного капіталу наукового парку є таке.

По-перше, на рівні законодавства встановлено обмеження на внески до статутного капіталу наукового парку — заклади вищої освіти та наукові установи можуть брати участь у формуванні статутного фонду наукового парку лише шляхом внесення до нього нематеріальних активів (майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності) у порядку, встановленому законодавством України.

По-друге, законодавством передбачена складна й тривала процедура формування статутного капіталу наукового парку та здійснення управління ним.

У цьому контексті неодноразово зверталася увага, зокрема і європейською спільнотою, на необхідність внесення змін до законодавства України, пов'язаних зі спрощенням утворення науковими установами та закладами вищої освіти господарських товариств у цілях запровадження ефективного механізму використання об'єктів права інтелектуальної власності, що ними створюється, зокрема, передбачити:

- їхнє право бути засновниками господарських товариств без згоди власника їхнього майна з повідомленням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у галузі освіти і науки (для закладів вищої освіти), національних академій наук (для наукових установ);
- відсутність надання спеціальних дозволів на внесення права користування об'єктами права інтелектуальної власності до статутних фондів господарських товариств з проведенням оцінки майнових прав інтелектуальної власності відповідно до законодавства та ре-

цензуванням звіту про оцінку уповноваженим центральним органом (для закладів вищої освіти) та національними академіями наук (для установ);

- здійснення управління вкладів установ до статутних фондів господарських товариств представниками вказаних закладів та установ;
- можливість перерахування дивідендів установам у повному обсязі з включенням їх до спеціального фонду бюджетних коштів установ [1].

По-третє, у законодавстві не визначено можливість участі у формуванні статутного капіталу іноземних юридичних осіб, створених за законодавством іншим, ніж законодавство України.

По-четверте, немає чіткого законодавчого визначення правового статусу та організаційно-правової форми наукового парку.

На нашу думку, усі окреслені вище прояви проблеми формування статутного капіталу наукового парку потребують нормативного врегулювання.

Щодо встановленого обмеження на внески до статутного капіталу наукового парку у вигляді майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності варто зазначити, що у науковій літературі існує думка про те, що необхідно надати можливість закладам вищої освіти та науковим установам формувати статутний капітал наукового парку не лише шляхом внесення майнових прав на об'єкти інтелектуальної власності, а й коштів, майна тощо [3].

Положення ч. 3 ст. 13 Закону України «Про наукові парки» [2], на думку деяких науковців, має обмежувальний характер, що не дає можливості визначити та закріпити належне місце наукового парку в національній інноваційній системі [3].

Дійсно, таке обмеження породжує інші проблеми функціонування наукового парку, зокрема через недостатність «живих» грошей виникають про-

ПРАВО ТА ІННОВАЦІЇ

блеми з орендою приміщення, закупівлею обладнання та матеріалів тощо.

Однак, на нашу думку, таке обмеження має змістовне та законодавче підґрунтя.

Згідно з ч. 2 ст. 3 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» [4] його дія не поширюється на здійснення прав інтелектуальної власності та корпоративні права, що виникли внаслідок участі державних наукових (науково-дослідних, науково-технологічних, науково-технічних, науково-практичних) установ і державних університетів, академій, інститутів у створенні господарських товариств шляхом внесення до статутного капіталу такого товариства майнових прав інтелектуальної власності, що належать цим установам і навчальним закладам.

Відповідно ж до ч. 1 ст. 11 Закону України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [5] майнові права на технологію та/або її складові, що створені у процесі виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів, належать установам, організаціям і підприємствам-виконавцям цих робіт.

На відміну від прав на об'єкти права інтелектуальної власності, майно закріплюється за державними закладами вищої освіти та науковими установами, як суб'єктами некомерційної господарської діяльності, на праві господарського відання або оперативного управління [6]. Це зумовлює наявність обмежень щодо розпорядження ним.

Крім того, існує також обмеження щодо витрати бюджетних коштів — такі кошти можуть витрачатися лише за цільовим призначенням. А як відомо, на сьогодні кошти на створення юридичних осіб не виділяються. Зазначимо, що позабюджетні кошти закладів вищої освіти та наукових установ витрачаються останніми у межах затвердженого кошторису.

Стосовно процедури формування статутного капіталу наукового парку

та здійснення управління ним у чинному законодавстві передбачено низку застережень, які вимагають одержання згоди органів державної влади.

Так, рішення про створення наукового парку приймається його засновниками за погодженням із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері науки та інновацій, а у разі якщо засновниками наукового парку є суб'єкти господарювання державної або комунальної власності, що провадять свою діяльність на основі права господарського відання або права оперативного управління, рішення про участь таких засновників у заснуванні наукового парку приймається за погодженням із відповідними органами, в управлінні яких перебуває державна або комунальна власність, закріплена за такими суб'єктами господарювання [2].

Наявність у законодавстві таких застережень, на нашу думку, є цілком обґрунтованою.

Окрім того, вбачаємо за доцільне закріпити на законодавчому рівні одержання згоди таких органів при внесенні будь-яких змін до статутного капіталу наукового парку.

Щодо участі у формуванні статутного капіталу іноземних юридичних осіб, створених за законодавством іншим, ніж законодавство України, варто зазначити, що на сьогодні порядок створення іноземного підприємства регулюється Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [7] та іншими актами господарського законодавства нашої держави в повному обсязі. Законодавство України не передбачає обов'язку іноземних суб'єктів створювати підприємства в певній організаційно-правовій формі.

Відповідно до ст. 16 Закону України «Про режим іноземного інвестування» [8] підприємства з іноземними інвестиціями створюються і діють у формах, передбачених законодавством України.

Частина 1 ст. 117 Господарського кодексу України [6] передбачає створення як унітарних, так і корпоративних, іноземних підприємств, залежно від волевиявлення засновника та вимог законодавства щодо обов'язкового провадження діяльності певного виду в певних організаційно-правових формах [6].

Підприємство, створене відповідно до вимог Господарського кодексу України, у статутному капіталі якого не менш як 10 % становить іноземна інвестиція, визнається підприємством з іноземними інвестиціями. Підприємство набуває статусу підприємства з іноземними інвестиціями з дня зарахування іноземної інвестиції на його баланс.

Іноземні інвестиції можуть здійснюватися зокрема у вигляді будь-яких прав інтелектуальної власності, вартість яких у конвертованій валюті підтверджена згідно з законами (процедурами) країни-інвестора або міжнародними торговельними звичаями, а також підтверджена експертною оцінкою в Україні, включаючи легалізовані на її території авторські права, права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, ноу-хау тощо.

Іноземні інвестиції та інвестиції українських партнерів, включно з внесками до статутного капіталу підприємств, оцінюються в іноземній конвертованій валюті та у валюті України за домовленістю сторін на основі цін міжнародних ринків або ринку України.

Порядок створення наукового парку з іноземним елементом залежить від організаційно-правової форми, з урахуванням специфіки, передбаченої Законом України «Про наукові парки» [2], зокрема щодо обмеження (ст. 6) та порядку створення наукового парку (ст. 7).

Таким чином, закон на сьогодні не визначає ніяких обмежень щодо створення наукових парків іноземними суб'єктами. Таке створення відбувається відповідно до законодавства України, зокрема Господарського [6] та Цивільного кодексів України [9], законів України «Про наукові парки» [2], «Про

режим іноземного інвестування» [8] та «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [7].

Однак, на нашу думку, можливість створення наукових парків іноземними суб'єктами повинна бути конкретизована у спеціальному законі, що регулює діяльність таких парків.

Стосовно визначення правового статусу та організаційно-правової форми наукового парку варто вказати, що законодавець встановив, що для наукового парку характерними є ознаки, притаманні господарському товариству, оскільки відповідно до Закону України «Про наукові парки» [2] науковий парк створюється та діє відповідно до Господарського [6] та Цивільного кодексів України [9].

Висновки. Окреслена проблема формування статутного капіталу наукового парку не може бути розв'язана за допомогою ринкових механізмів, а також чинних регуляторних актів, оскільки узгодження останніх може бути здійснене лише шляхом внесення до них змін або їх скасування.

1. Оскільки на рівні законодавства питання діяльності господарських товариств регулюється більш повно, а також з метою чіткого законодавчого визначення правового статусу та організаційно-правової форми наукового парку, пропонуємо внести зміни до частини 1 статті 7 Закону України «Про наукові парки» [2], доповнивши її реченням:

«Науковий парк створюється за участю закладу вищої освіти та/або наукової установи і діє у формі господарського товариства».

2. З метою конкретизації у спеціальному законі питання вкладів до статутного капіталу наукового парку, вбачається за доцільне внести зміни до частини 3 статті 21 Закону України «Про наукові парки» [2], доповнивши її реченням:

«Прошова оцінка вкладу засновників наукового парку здійснюється за згодою

засновників, а у випадках, встановлених законодавством, вона підлягає незалежній експертній перевірці.»

3. Для того щоб конкретизувати деякі аспекти участі іноземних юридичних осіб, створених за законодавством іншим, ніж законодавство України, а також залучити іноземні інвестиції у створення наукових парків в Україні, пропонуємо доповнити статтю 21 Закону України «Про наукові парки» [2] частиною такого змісту:

«Іноземні юридичні особи, створені за законодавством іншим, ніж законодавство України, беруть участь у формуванні статутного капіталу наукового парку у будь-якій формі, передбаченій у частині третій цієї статті.»

4. Внесення будь-яких змін до статутного капіталу наукового парку по-

винні узгоджуватися з відповідними органами державної влади. У зв'язку з цим пропонуємо доповнити статтю 21 Закону України «Про наукові парки» [2] частиною такого змісту:

«Будь-які зміни в статутному капіталі наукового парку, що пов'язані зі зменшенням державної частки, здійснюються за погодженням з відповідними органами, в управлінні яких перебуває державна або комунальна власність, закріплена за такими суб'єктами господарювання, та з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері інноваційної діяльності та трансферу (передачі) технологій.» ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства. Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». Київ : Фенікс, 2011. 349 с.
2. Про наукові парки : Закон України від 25.06.2009 р. № 1563-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>.
3. Глібко С. В., Бондар Є. В. Правове регулювання діяльності наукового парку як суб'єкта національної інноваційної системи. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15851/1/Glibko_Bondar_168-175.pdf.
4. Про управління об'єктами державної власності : Закон України від 21.09.2006 р. № 185-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>.
5. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій : Закон України від 14.09.2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань : Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
8. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР. URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

1. Analiz zakonodavstva Ukrainy u sferi doslidzhen, rozrobok ta innovatsiinoi diialnosti ta propozytsii shchodo dopovnen do zakonodavstva. Proekt YeS «Vdoskonalennia strate-

- hii, polityky ta rehuliuвання innovatsii v Ukraini». Kyiv : Feniks, 2011. 349 s.*
2. *Pro naukovi parky : Zakon Ukrainy vid 25.06.2009 r. № 1563-VI.*
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1563-17>.
 3. *Hlibko S. V., Bondar Ye. V. Pravove rehuliuвання diialnosti naukovoho parku yak subiekta natsionalnoi innovatsiinoi systemy.*
URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15851/1/Glibko_Bondar_168-175.pdf.
 4. *Pro upravlinnia ob iektamy derzhavnoi vlasnosti : Zakon Ukrainy vid 21.09.2006 r. № 185-V.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-16>.
 5. *Pro derzhavne rehuliuвання diialnosti u sferi transferu tekhnolohii : Zakon Ukrainy vid 14.09.2006 r. № 143-V.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.
 6. *Hospodarskyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 436-IV.*
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
 7. *Pro derzhavnu reiestratsiiu yurydychnykh osib, fizychnykh osib - pidpriemtsiv ta hromadskykh formuvan : Zakon Ukrainy vid 15.05.2003 r. № 755-IV.*
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.
 8. *Pro rehym inozemnoho investuvannia : Zakon Ukrainy vid 19.03.1996 r. № 93/96-VR.* URL: <https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>.
 9. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 r. № 435-IV.*
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Надійшла до редакції 16.05.2019 року

Чернюк В. Усовершенствование правового регулирования внесения объектов права интеллектуальной собственности в уставной капитал научного парка. Действующее законодательство Украины позволяет учреждениям высшего образования и научным учреждениям создавать инновационные структуры различных типов, включая научные парки, путем передачи в их уставной капитал вновь созданных юридических лиц своих прав на использование объектов интеллектуальной собственности. Несмотря на это, уровень функционирования и развития таких структур в Украине остается неудовлетворительным. Назрела необходимость внесения соответствующих изменений, в том числе в части правового регулирования интеллектуальной собственности в научных парках. В статье раскрыто и проанализировано проблемы внесения интеллектуальной собственности в уставной капитал научного парка, а также даны предложения по внесению изменений в Закон Украины «О научных парках».

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, уставной капитал, объекты права интеллектуальной собственности, научные парки, законодательство

Cherniuk V. The legal regulation improving of intellectual property rights objectives transfer to science park statute capital. Higher education in situations and scientific in situations can create innovative structures of various types (science parks etc.) under the current legislation of Ukraine. Statute capital of new legal structure includes intellectual property rights that were transferred from such institutions. But the level of activity and development of such structures remains unsatisfactory in Ukraine. It is necessary to make appropriate changes, including in the legal regulation of intellectual property in science parks. The article reveals and analyzes the problems of intellectual property transfer to statute capital of science parks, as well as offers to change the Law of Ukraine «About science parks».

Key words: intellectual property, statute capital, objects of intellectual property rights, science parks, legislation